

**Creșterea veniturilor fiscale –
În ce măsură a contribuit îmbunătățirea
conformării fiscale?
- Sumarul rezultatelor -**

Versiunea a treia

Woldemar Walter, Jörg Radeke
Echipa Economică Germană Moldova

Berlin/Chișinău, februarie 2018

Conținut

1. Context
2. Analiză cantitativă
  - Metodologie
  - Analiza cotelor de impozitare efective și extinderea bazei fiscale datorită reformelor
  - Rezumatul analizei cantitative
3. Rezultatele interviurilor cu consultanți fiscali și reprezentanți ai companiilor
4. Concluzii
5. Necesitatea unei îmbunătățiri suplimentare

1. Context

- Se observă o creștere nominală semnificativă a veniturilor fiscale în 2017
- În același timp reforme administrative a autorităților fiscale și vamale

Subiectul cercetării:

- Reformarea serviciului fiscal de stat și a serviciului vamal a condus la îmbunătățirea conformării și a contribuit la creștere?

Sarcina:

- Identificarea creșterii veniturilor datorită colectării mai eficiente a impozitelor și o mai bună conformare

Metoda:

- Analiza cantitativă a datelor referitoare la venituri
- Analiza calitativă: interviuri cu companii și specialiști în domeniul fiscalității

2. Analiza cantitativă: estimarea efectului de reformă

Creșterea veniturilor fiscale se poate datora:

1. Efectului de creștere economică:

- Extinderea bazei fiscale (de ex. venituri impozabile) datorită creșterii economice

2. Efectului de reformă

- Creșterea veniturilor fiscale datorită detenebrizării și îmbunătățirii conformării
  - a) Creșterea cotei efective de impozitare:
    - Datorită reformelor, veniturile fiscale cresc mai rapid decât baza fiscală
    - Metodă: noi calculăm cota efectivă de impozitare (raportul dintre veniturile fiscale și baza fiscală) pentru a stabili dacă aceasta a crescut în timp
  - a) Creșterea bazei fiscale datorită detenebrizării:
    - Baza fiscală crește pe măsură ce mai multe venituri sunt declarate oficial
    - Metodă: noi utilizăm modelul econometric pentru estimarea efectului de detenebrizare

Noi estimăm efectul de reformă pentru cele cinci surse principale de venit: impozitul pe venit personal, contribuțiile la asigurările sociale, impozitul pe venit, TVA intern și TVA la import

Impozitul pe venit personal (IVP): cota efectivă de impozitare

Impozitul pe venit personal: cota efectivă de impozitare

	2012	2013	2014	2015	2016	ian-iunie 2015	ian-iunie 2016	ian-iunie 2017
Venituri din impozitul pe venit personal, MDL mln	2.027	2.206	2.447	2.745	3.182	1.334	1.510	1.735
Cota PIB-ului nominal	2,3%	2,2%	2,2%	2,2%	2,4%	2,5%	2,6%	2,7%
Suma salariului, MDL mln	33.631	36.591	40.015	43.449	47.359	20.859	22.414	26.084
Cota efectivă de impozitare	6,0%	6,0%	6,1%	6,3%	6,7%	6,4%	6,7%	6,7%

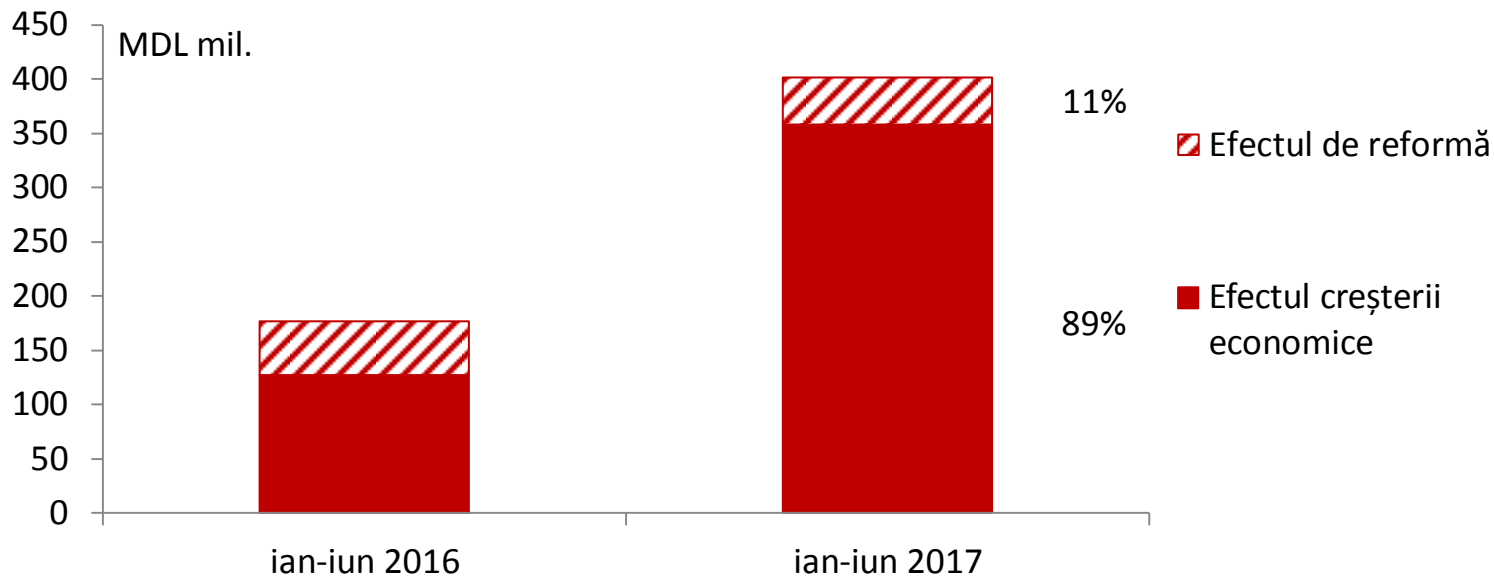
Sursă: Calcule proprii în baza datelor de la Ministerul Finanțelor și Biroului Național de Statistică

Estimarea efectului de reformă:

- **Cota efectivă de impozitare:** creștere semnificativă între 2012 și 2017– de la 6,0% în 2012 la 6,7% în 2016, însă fără schimbări din 2016
- **Creșterea bazei fiscale datorită detenebrizării:** analiza econometrică sugerează o creștere de 10% a veniturilor fiscale datorită detenebrizării

Impozitul pe venit personal: dezagregarea efectelor

IVP – Creșterea venitului în comparație cu ianuarie-iunie 2015

Sursă: Calcule proprii

Analiza factorilor ce stau la baza creșterii veniturilor IVP:

- Efectul de creștere: extinderea bazei fiscale datorită creșterii economice: 89% de creștere
- Efectul de reformă: 11% a creșterii se datorează ratei efective de impozitare mai ridicate și detenebrizării (în mare parte datorită detenebrizării bazei fiscale)

Concluzie: o creștere mică, dar semnificativă, a creșterii IVP datorită reformelor

Contribuții de asigurări sociale: cota efectivă de impozitare

Contribuții de asigurări sociale: cota efectivă de impozitare

	2012	2013	2014	2015	2016	Ian-lun 2015	Ian-lun 2016	Ian-lun 2017
Venituri de la contribuții sociale, MDL mln	8.948	9.723	10.777	12.128	13.277	5.782	6.261	7.273
Cota PIB-ului nominal	10,1%	9,7%	9,6%	9,9%	9,9%	10,9%	10,7%	11,4%
Suma salariului, MDL mln	33.631	36.591	40.015	43.449	47.359	20.859	22.414	26.084
Cota efectivă de impozitare	26,6%	26,6%	26,9%	27,9%	28,0%	27,7%	27,9%	27,9%

Sursă: Calcule proprii în baza datelor de la Ministerul Finanțelor și Biroului Național de Statistică

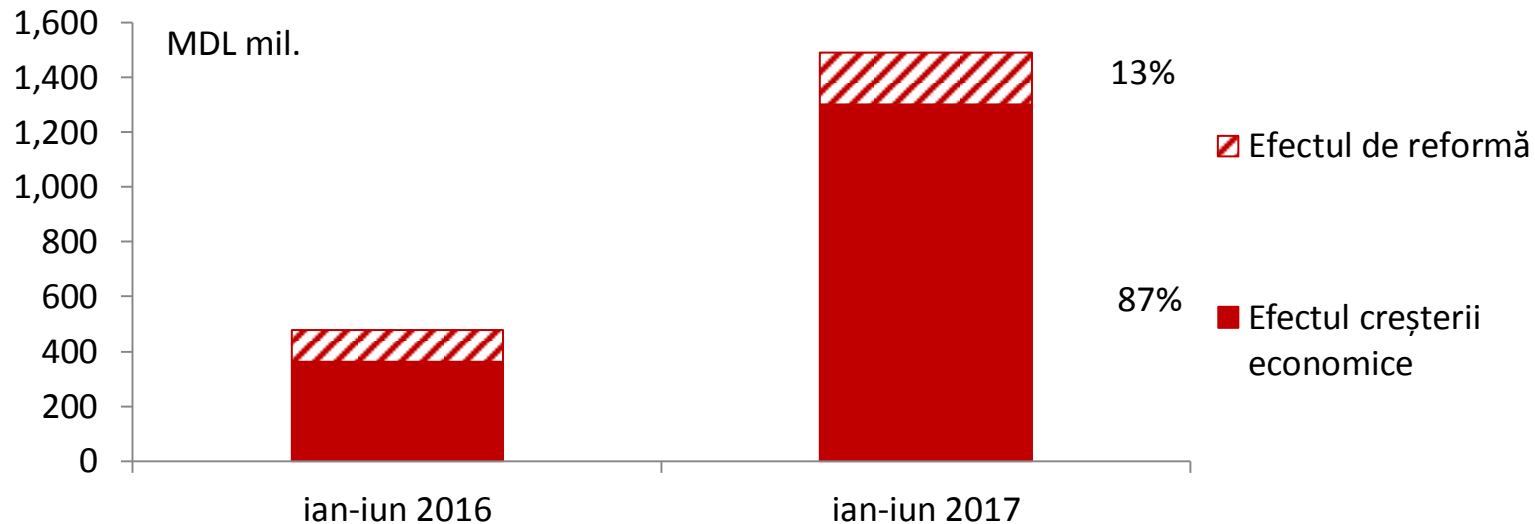
- Asigurările sociale și IVP au aceeași bază de impozitare, de aceea veniturile arată o dinamică similară

Estimarea efectului de reformă:

- Cota efectivă de impozitare:** creștere moderată pînă la 2016, iar ulterior stabilă
- Extinderea bazei de impozitare datorită detenebrizării:** analiza econometrică sugerează o creștere de 10% a veniturilor datorită detenebrizării bazei de impozitare

Contribuții de asigurări sociale: dezagregarea efectelor

Contribuții sociale – Creșterea veniturilor în comparație cu ian-iun 2015

Sursă: Calcule proprii

Analiza factorilor ce stau la baza creșterii veniturilor:

- Efectul creșterii economice: 87% din creștere datorită creșterii economice
- Efectul de reformă constituie 13% din creșterea veniturilor fiscale

→ **Cea mai recentă creștere se datorează în mare parte creșterii economice sporite, dar și unei contribuții semnificative a reformelor**

Impozit pe venit (persoane juridice): cota efectivă de impozitare

Impozit pe venit: cota efectivă de impozitare

	2012	2013	2014	2015	2016	ian-iunie 2015	ian-iunie 2016	ian-iunie 2017
Venituri din impozitul pe venit, MDL mln	2.027	2.206	2.447	2.745	3.182	1.334	1.510	1.735
Cota PIB-ului nominal	2,2%	2,0%	2,2%	2,3%	2,5%	2,8%	3,1%	3,4%
Venituri estimate ale companiilor, MDL mln	40.055	47.128	54.489	60.424	67.612	23.573	27.180	26.938
Cota efectivă de impozitare	4,9%	4,4%	4,5%	4,6%	5,0%	6,2%	6,6%	8,1%

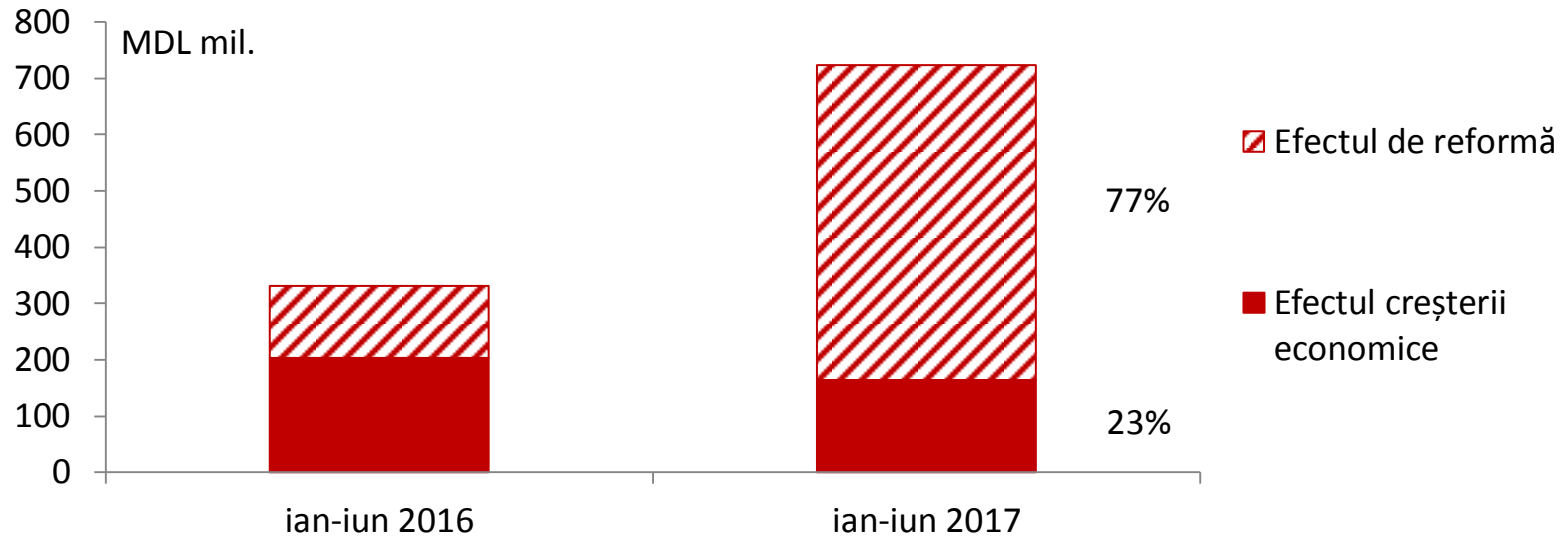
Sursă: Calcule proprii în baza datelor de la Ministerul Finanțelor și Biroului Național de Statistică

Estimarea efectului de reformă:

- **Cota efectivă de impozitare:** O creștere substanțială a cotei efective de impozitare în ultimii ani, semestru I, 2015 față de semestru I, 2017- creșterea cotei efective de impozitare cu 1,9 puncte procentuale
- **Creșterea cotei de impozitare datorită detenebrizării:** analiza econometrică sugerează o creștere de 6% a veniturilor datorită detenebrizării bazei de impozitare

Impozitul pe venit (persoane juridice): dezagregarea efectelor

Impozit pe venit – Creșterea veniturilor în comparație cu ianuarie - iunie 2015

Sursă: Calcule proprii

Analiza factorilor ce stau la baza creșterii impozitului pe venit:

- 77% a creșterii veniturilor se datorează reformelor (în mare parte cota de impozitare mai ridicată)
- 23% a creșterii se datorează extinderii bazei de impozitare determinată de creșterea economică

→ Cea mai recentă creștere a impozitelor pe venit reflectă în mare parte efectele reformelor

Taxa pe valoare adăugată internă: cota efectivă de impozitare

Taxa pe valoare adăugată internă: cota efectivă de impozitare

	2012	2013	2014	2015	2016	ian-iunie 2015	ian-iunie 2016	ian-iunie 2017
Veniturile din TVA intern, MDL mln	3.506	3.990	4.370	4.830	5.374	2.208	2.462	2.821
Cota nominală a PIB-ului	4,0%	4,0%	3,9%	3,9%	4,0%	4,2%	4,2%	4,4%
Consum intern MDL mln	52.825	58.936	65.303	76.071	84.777	32.345	36.247	37.329
Cota efectivă de impozitare	6,6%	6,8%	6,7%	6,3%	6,3%	6,8%	6,8%	7,6%

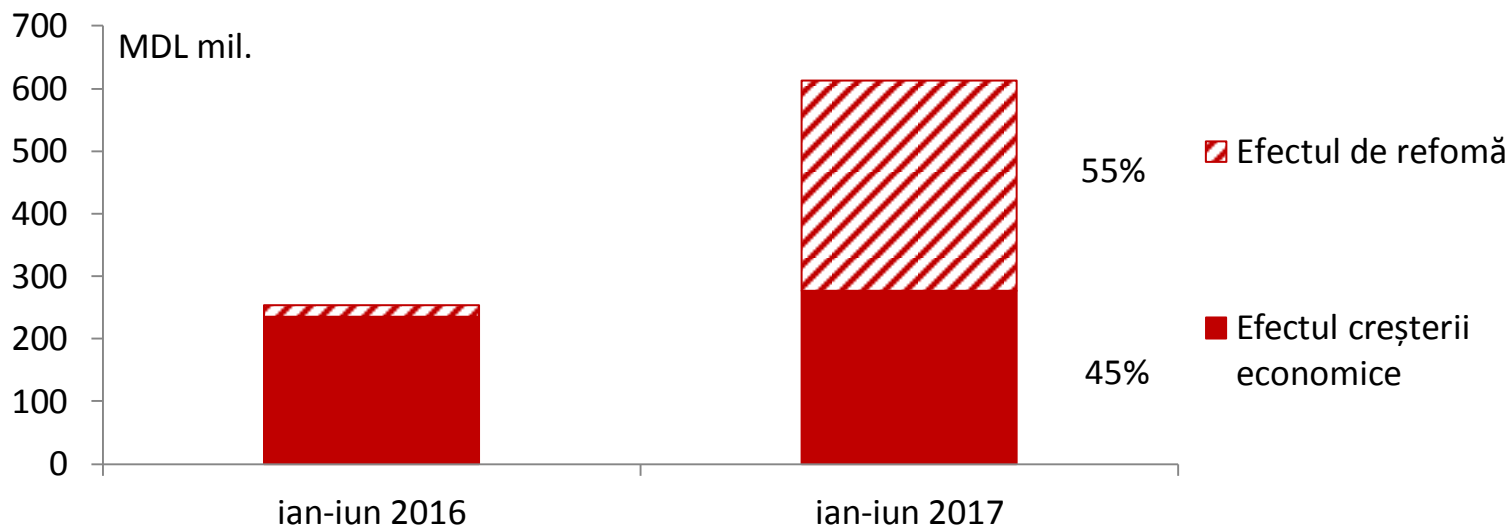
Sursă: Calcule proprii în baza datelor de la Ministerul Finanțelor și Biroului Național de Statistică

Estimarea efectului de reformă:

- **Cota efectivă de impozitare:** de la 6,8% în sem. I, 2015 la 7,6% în sem. I, 2017
- **Extinderea bazei de impozitare datorită detenebrizării:** analiza econometrică sugerează o creștere de 10% a veniturilor datorită detenebrizării bazei de impozitare

Taxa pe valoare adăugată internă: dezagregarea efectelor

VAT intern – Creșterea veniturilor în comparație cu ian-iunie 2015

Sursă: Calcule proprii

- 55% a creșterii veniturilor poate fi atribuită reformelor
    - 45% datorită ridicării cotei efective de impozitare
    - 10% datorită detenebrizării bazei de impozitare
  - Restul celor 45%: creșterea bazei de impozitare datorită creșterii economice
- Creșterea veniturilor din VAT intern reflectă în mare parte efectele reformelor

Cotele efective de impozitare: taxa pe valoare adăugată la import

TVA la import – cota efectivă de impozitare

	2012	2013	2014	2015	2016	ian-iunie 2015	ian-iunie 2016	ian-iunie 2017
Venituri din TVA la import, MDL mln	8.911	10.106	10.892	10.952	11.761	5.069	5.284	6.088
Cota nominală a PIB-ului	10,1%	10,1%	9,7%	8,9%	8,7%	9,6%	9,0%	9,5%
Importuri, MDL mln	63.140	69.153	74.644	75.016	80.101	35.865	37.244	42.212
Cota efectivă de impozitare	14,1%	14,6%	14,6%	14,6%	14,7%	14,1%	14,2%	14,4%

Sursă: Calcule proprii în baza datelor de la Ministerul Finanțelor și Biroului Național de Statistică

- Colectate prin vamă, nu prin autoritatea fiscală
  - În ultimii 5 ani cota efectivă este, mai mult sau mai puțin, constantă
- Nu se înregistrează o creștere semnificativă a cotei efective de impozitare
- Analiza econometrică nu arată nici o dovadă de efect de reformă
- **Creșterea veniturilor din VAT la import este în mare parte rezultatul extinderii bazei de impozitare datorită creșterii economice; efectul de reformă nu este măsurabil prin metodologia noastră**

Rezultatul analizei cantitative

Cauzele creșterii recente a veniturilor fiscale

Creșterea taxei efective de impozitare semestru I 2015 față de semestru I, 2017		În mare parte datorită		
		Efectului creșterii economice	Efectului de reformă	
			Creșterea cotei efective de impozitare	Detenebrizare
Impozitul pe venit personal (IVP)	+0,3 pp	✓		✓
Contribuții la sistemul de securitate socială	+0,2 pp	✓		✓
Impozitul pe venit	+1,9 pp	✓	✓	✓
TVA intern	+0,8 pp	✓	✓	✓
TVA la import	+0,3 pp	✓		

Sursă: calcule proprii

- Impozitele pentru companii (impozit pe venit, TVA intern) arată un efect puternic, măsurat prin intermediul cotei efective de impozitare și, de asemenea, prin detenebrizarea bazei de impozitare
- În ceea ce privește impozitul pe venit personal și contribuțiile de asigurări sociale, reformele au contribuit la detenebrizarea bazei de impozitare
- Veniturile din TVA la import au crescut în mare parte datorită sporirii bazei de impozitare, determinată de creșterea economică; efectul de reformă nu este măsurabil prin metodologia noastră

3. Rezultatele interviurilor

Obiectiv

- Explorarea cauzelor îmbunătățirii conformării fiscale

Întrebări abordate în cadrul interviurilor

Dacă comparăm situația de acum 2/5 ani ...

- Ați observat schimbări în **interacțiunea cu autoritățile fiscale**?
- Ați observat vreo schimbare în privința **inspecțiilor fiscale**?
- Cum evaluați **profesionalismul administrației fiscale** (nivelul de cunoștințe, promptitudinea și calitatea răspunsurilor)?
- Cum evaluați ușurința și viteza de obținere a **rambursărilor de impozite**?
- Cum evaluați **povara administrativă generală** de plăți și raportări fiscale?
- Cum evaluați în general sistemul de **stimulente și sancțiuni** la plata impozitelor?
- Cum evaluați **interacțiunea cu autoritățile vamale**?

I. Ați observat schimbări în interacțiunea cu autoritățile fiscale?

Ultimii 2 ani:

- Majoritatea companiilor nu au observat schimbări
- Unele companii (în special cele mai mici) au remarcat reorganizarea serviciilor fiscal
- De asemenea, raportează o schimbare a mentalității autorităților fiscale
  - Mai orientate pe servicii
  - O înțelegere mai bună a necesităților de afaceri și deschidere

Pe parcursul ultimilor 5 ani:

- Toți respondenții au raportat o îmbunătățire a interacțiunii cu autoritățile vamale
- Contribuabilii raportează îmbunătățiri în interacțiunea cu autoritățile fiscale în ultimii 5 ani

II. Ați observat vreo schimbare în privința inspecțiilor fiscale?

- Evaluare generală: “Numărul de inspecții fiscale este scăzut”
  - Inspecțiile nu sunt considerate o povară mare— în special, pentru contribuabilii mari cu un istoric bun de conformare fiscală
  - Din nou, nu este o evoluție recentă: scăderea numărului de inspecții a avut loc în ultimii cinci ani
  - În același timp, creșterea apelurilor telefonice de la oficiali fiscali
- Îmbunătățirea regimului inspecțiilor în anii trecuți poate să fi favorizat conformarea fiscală

III. Cum evaluați profesionalismul administrației fiscale?

- Profesionalismul funcționarilor fiscali evaluat ca fiind mixt
- Nivelul de cunoștințe al personalului administrației fiscale variază
- Răspunsurile trebuie furnizate în termen de 30 de zile, dar deseori nu sunt răspunsuri satisfăcătoare
- În timp ce unii profesioniști fiscali excelează, sunt necesare eforturi pentru a asigura un nivel ridicat înalt de profesionalism pentru toți funcționarii fiscali
- Profesionalismul funcționarilor fiscali poate fi considerat de a avea un mare efect asupra conforării fiscale

IV. Cum evaluați ușurința și viteza de obținere a rambursărilor de impozite?

- Majoritatea respondenților remarcă îmbunătățiri în obținerea rambursărilor
  - Descrisă ca dezvoltare recentă
  - Cu toate acestea, un efort semnificativ este necesar pentru controalele efectuate în cazul solicitării de rambursare a TVA → se iau în considerație doar în cazul unor rambursări mari
-
- Îmbunătățirea situației de rambursări constituie un stimulent pentru companii de a declara oficial vânzările și, de asemenea, achizițiile acestora
  - Efecte adiționale sub forma detenebrizării și a reducerii evaziunii fiscale sunt posibile

V. Cum evaluați povara administrativă generală de plăți și raportări fiscale?

- Povara administrativă de raportare și plată a impozitelor s-a redus considerabil în ultimii cinci ani
  - Principala măsură de îmbunătățire: Declarația fiscală electronică
  - Însă: Povara administrativă fiscală rămîne mare
    - În special, raportarea impozitelor pe salarii
    - Fuziunea recentă a cinci rapoarte fiscale în unul singur se evaluează pozitiv, însă volumul real de informații ramîne același
- Reducerea sarcinii administrative de raportare și plată a impozitelor a putut avea o contribuție la creșterea conformării fiscale
- Datele colectate în format electronic au oferit și autorităților statului mijloace mai bune de detectare a evaziunii fiscale

VI. Sancțiuni și stimulente la plata impozitelor

Sancțiuni

- În general, se percep numai în cazul încălcărilor verificabile
- Nivelul amenzilor în sfera impozitelor este considerat ridicat pentru companiile mai mici, în special pentru cele noi intrate pe piață
- Nu este o problemă pentru companiile mari ce dispun de contabili cu experiență

Stimulente la plata impozitelor

- Numărul apelurilor telefonice din partea autorităților fiscale a crescut
- Presiune asupra contribuabililor de a plăti impozitele cu avans mai mare
- Se raportează îmbunătățire a conformării voluntare
  - Companiile de transport și companiile imobiliare sunt mai predispuse să accepte plăți oficiale (electronice)
  - Consultanții fiscali par să observe o creștere a conformării voluntare și o îmbunătățire a disciplinei fiscale din partea clienților lor
- Costul redus de conformare, presiunea ușoară din partea funcționarilor fiscali și creșterea riscului de detectare ar putea schimba atitudinea contribuabililor

VII. Interacțiunea cu autoritățile vamale

- Respondenții afirmă că serviciile vamale s-au îmbunătățit considerabil
- Îmbunătățirea este descrisă ca fiind o evoluție, mai degrabă, recentă
- Impactul pozitiv al introducerii declarațiilor electronice
- O schimbare notabilă a comportamentului administrației vamale
- Procedurile de import și export necesită mult mai puțin timp și poartă un risc considerabil mai mic pentru companii

Concluzii:

- Reducerea poverii administrative (costul conformării fiscale) pentru import și export
- Reformele recente posibil că au crescut capacitatea autorităților vamale de a detecta evaziunea și contrabanda
- Destul de recent, creșterea colectării veniturilor ar putea să dureze ceva timp pînă va avea efectele așteptate

4. Concluzii

- **Analiza cantitativă** indică un efect de reformă sub forma unei rate efective de impozitare mai ridicate și detenebrizarea bazei de impozitare pentru impozitul pe venit (persoane juridice) și TVA intern
- Pentru impozitul pe venit personal (IVP) și contribuțiile la asigurările sociale, analiza noastră arată o creștere a bazei fiscale datorată reformelor
- Pentru TVA-ul de import, nici un efect al reformelor nu este măsurabil
- **Rezultatele interviurilor** susțin sporirea constatărilor cu privire la majorarea conformării din mai multe motive
  - Reducerea poverii administrative în cazul raportării și plăților, în special impozitul pe venit al companiilor (declarația electronică fiscală)
  - Baza de date fiscală electronică poate să fi permis autorităților fiscale să fie mai eficace în detectarea evaziunii fiscale
  - Este prematur pentru a determina efectul celui mai recent set de reforme
  - În baza experienței acumulate în reformele anterioare: măsuri recente care ar putea îmbunătăți în continuare conformarea fiscală și, prin urmare, colectarea veniturilor

5. Necesitatea unor îmbunătățiri suplimentare

- Analiza încurajează continuarea proceselor de reformă care vizează reducerea poverii administrative pentru raportarea și plata impozitelor
- În special, impozitele pe salarii sunt împovărătoare
- Guvernul ar trebui să ia în considerare modalități de extindere și îmbunătățire a regimului de rambursare
- A se lua în considerare un program de formare care vizează alinierea nivelului de cunoștințe între funcționarii fiscali
- Reforme ulterioare pentru a obține o mai mare claritate în codul fiscal

Contacte

Woldemar Walter

walter@berlin-economics.com

Jörg Radeke

radeke@berlin-economics.com

Echipa Economică Germană Moldova

c/o BE Berlin Economics GmbH

Schillerstraße 59, D-10627 Berlin

Tel: +49 30 / 20 61 34 64 0

www.get-moldova.de

Twitter: @BerlinEconomics

Facebook: @BE.Berlin.Economics

